

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Державна науково-педагогічна бібліотека імені В.О.Сухомлинського
Телавський державний університет імені Я. Гогебашвілі (Грузія)
Державна вища професійна школа у м. Хельм (Польща)

ПОЧАТКОВА ОСВІТА: ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої Дню початкової освіти

20 – 21 жовтня 2016 року

Ніжин

ЗМІСТ

Андрусенко І.В. Навчальна діяльність молодших школярів як засіб формування скологічних умінь.....	6
Лираменко А.М. Бесіда як метод навчання на уроках у початкових класах	7
Лиціук А.М. Наступність і перспективність з навчання дітей рідної мови в ДНЗ та початковій школі.....	9
Білоусова Н.В. Здоров'язберігаючі технології в початковій школі	11
Сойко О.Г. Критерії, показники та рівні готовності студентів до формування в учнів початкової школи математичних понять.....	12
Бондар І.В. Індивідуальний підхід до дітей молодшого шкільного віку	14
Бондаренко Г.Л. Змістове забезпечення підготовки вчителядо мовленнєво-риторичної письменності в США та Європі	16
Бондаренко Г.Г. Методика використання групових форм роботи на уроках в об'єднаних класах макомплексної початкової школи.....	18
Брусник С.А., Бочарікова Н.Г. Пошук шляхів до цілісного благополуччя учнів початкової школи: погляд через роки.....	21
Брицкан Т.Г. Диференційоване навчання молодших школярів на уроках природознавства	23
Винниченко Н.В. · Змістове забезпечення підготовки педагогів шкіл-інтернатів до виховання милосердя в учиців молодшого шкільного віку	25
Висоєвін А.С. Інтерактивні технології навчання молодших школярів.....	27
Воронай В.О. Роль взаємодії сім'ї та школи у вихованні молодшого підлітка.....	28
Гавриленко Т.Л. До питання про зовнішню покласну диференціацію у початковій освіті в Україні (70-ті – 90-ті рр. ХХ ст.).....	30
Гавліцька А.В. Деструктивність у розвитку емоційно-вольової сфери як маркер психологічних проблем особистості молодшого підлітка.....	32
Гетьман Т.О. Психологічно-педагогічні засади розвитку фізичного здоров'я молодших школярів	34
Жид І.В. Особливості діагностування готовності 6-7 річних дітей до навчання в школі.....	36
Гордієнко Т.В. Суспільствознавство в початковій школі: історичний огляд	38
Гранкіна І.М., Мамон Л.А., Хорольська Н.І. Формування інтелектуальної мобільності учнів початкової школи засобами міжпредметних stem-інтегрованих занурень.....	39
Демченко Н.М. Проблеми вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у ВНЗ.....	41
Дешко О.О., Колесник Д.В. Проблема підручників за новими програмами початкової школи	43
Дорош А.М. Проблема морального виховання в історії педагогічної думки.....	45
Дробязко С.В., Орел О.В. Шлях у світ природи.....	47
Дубовик Т.М., Кропта М.М. Інноваційні підходи до використання дидактичних ігор на уроках математики у початковій школі.....	49
Дубровська Л.О. Система дидактичних ігор як засіб ефективності навчально-виховного процесу у сучасній початковій школі	50
Дубровський В.Л. Позакласна робота з математики у початковій школі: теоретичний аспект	52
Ефименко А.А. Реалізація принципу наочності в навчанні молодшого школяра.....	54
Замятна О. Л. Проблема професійної адаптації вчителя початкової школи в Україні в історичному контексті	56
Зарудня О.М. Моніторингові дослідження професійної діяльності вчителя початкової школи	58
Зеленсько О. М. Дослідницько-проектна діяльність в початковій школі як засіб формування життєвої компетентності учня.....	59

Іліїчук Л.В. Використання арт-терапії як інноваційного засобу особистісно орієнтованого виховання дітей в умовах початкової школи	61
Ільиненко Н.М. Система позакласної виховної роботи з дітьми молодшого підкільного віку у сучасному нозашкільному закладі	63
Кв'ятківська І.В. Педагогічні інновації в початковій освіті	65
Копиличенко Н.С. Змістове забезпечення формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи під час педагогічної практики	67
Кітчук І.В. Про один із підходів до вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів	69
Киши М.О., Адамова А.А. Новий держстандарт початкової освіти	71
Коваленко С. І. Педагогічна інноватика як історико-педагогічний процес	73
Ковтонюк Ю.П. Формування морально-етичних цінностей молодших школярів засобами українського народознавства	75
Козачок Я.В. Гендерні аспекти виховання молодших школярів	76
Копончук А.І. Деякі аспекти теоретико-методологічної підготовки соціальних працівників до проведення наукових досліджень	77
Копончук Д.І. Соціально-педагогічний аспект діяльності дитячих оздоровчих таборів	80
Копончук О.А. Забезпечення наступності у попередженні агресивної поведінки дітей старшого доцільного – молодшого шкільного віку	82
Кочерга О.М. Актуальні проблеми підготовки вчителя початкової школи до роботи з обдарованими учнями	84
Крицька К.С. Використання наочних методів на уроках інформатики в початковій школі	87
Криниковська Т.Д. Соціально-психологічні чинники дезадаптивної поведінки молодших школярів	89
Крук О.С., Іванішин М.М. Проблеми отримання в початковій школі за новою концепцією	91
Лавренова М.В. Підготовка майбутніх учителів до використання здоровязбережувальних технологій на уроках української мови та літературного читання	92
Лалак Н.В. Формування народного світогляду молодших школярів на уроках "Я у світі"	94
Матвієнко С.І. Забезпечення засад перспективної освіти у змісті професійної підготовки майбутніх вихователів	96
Мешкова А.В. Роль засобів наочності у процесі навчання молодших учнів	98
Мочан Т.М. Діяльнісний вимір впровадження інопедевтичного курсу "інформатика" в початковій школі	99
Мусієнко М.В. Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського – основа формування творчої особистості молодшого школяра	101
Чечипоренко К.Н. Формування інтелектуально-творчих умінь учнів у початкових школах радянської України (друга половина ХХ століття)	103
Новгородська Ю.Г. Формування інформаційної культури майбутнього вчителя початкових класів	104
Овсянійкова О.С. Мовленнєва культура вчителя	106
Олабіна І.В., Долгорук О.П. Шкільні неуспішності дітей початкової школи	108
Оліяр М.І. Навчально-методичне забезпечення процесу формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів	109
Онопрієнко О.В. Сучасні підходи до організації контролю й оцінювання навчальних досягнень молодших школярів	111
Падун Н.О. Інтегроване навчання в початковій школі	114
Пенькова С.Д., Якименко Н.С. Організація навчально-оздивальної діяльності молодших школярів на інтерактивних уроках математики	115
Порядченко Л.А. Інноваційні підходи до формування навичок зв'язного описового мовлення учнів початкової школи	117

Шешика Л.М. Реалізація змісту трудового виховання в днз як умова підготовки дітей до навчання у школі	119
Шесяцький О.П. Формування інтелектуального потенціалу особистості в студентсько-муниціяк умова професійної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю.....	122
Петрик І.С. Формування почуття відповідальності в молодших школярів	124
Петрик М.І. Формування у молодших школярів дбайливого ставлення до природи в позаурочній виховній роботі	125
Петрович О.В. Розвиток творчих здібностей молодших школярів	126
Понторева С.М., Мазур Л.О. Розвиток початкової ланки української освіти: від "николи радості" до деградації	128
✓ Романенко Л.В. Формування математичних понять в учнів початкової школи	130
* Романенко К.А. Змістово-технологічне забезпечення спостережень учнів початкової школи на уроках природознавства.....	132
Самаріна С.І. Формування дисциплінованої поведінки молодших школярів: пошук ефективних методів і прийомів	133
Самойленко О.В., Філоненко О.С. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутнього вчителя початкових класів	134
Сергієнко Н.М. Формування лідерської позиції у молодших школярів у позаурочній діяльності.....	138
■ Шельникова П.О. Тренінг як засіб ефективної співпраці вчителя початкової школи із батьками	139
Слісаренко М.С. Роль взаємодії сім'ї та школи у вихованні молодшого школяра.....	141
Гонконог І.В. Ідея педагогічної майстерності учителя початкової школи в педагогічній спадщині М.С.Григоревського	143
Удовичко І.О. Місце і роль дидактичних ігор в активізації навчання учнів молодшої школи	144
Фечічак Л.М. Проектувальний уміння майбутніх фахівців початкової освіти важливий складник їх організаційно-управлінської компетентності	146
Химинець А.О. Формування еколо-економічних цінностей в учнів початкової школи у контексті реформування освіти.....	148
Ходосенко І.В., Сипліва К.С., Подобна Н.В. Взаємодія вчителя і батьків учнів початкової школи у вихованні.....	150
Цвік І.С. Індивідуальний підхід до дітей молодшого шкільного віку	151
Chovriy Sofiya. Training teachers for transcarpathian schools (second half of XIX – at the beginning of XX century).....	152
Шевчук М.О. Емпатійне сприйняття художнього образу музичного твору молодшими школярами	155
* Шкарбан Л.В. Зміст підготовки вчителя початкової школи до роботи з ліворукими дітьми.....	157
Яременко Н.Г., Лисиця О.А., Кікіна Л.В., Петренко Л.Б., Дідик О.В. Ефективність використання акмеологічної складової позашкільної освіти у розвитку творчої обдарованості молодшого школяра	159
Яременко І.І. Статеве виховання дітей молодшого шкільного віку	161

Кипиченко Н.С.

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри початкової освіти

Київського університету імені Бориса Грінченка

**ЗМІСТОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТИХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

На сучасному етапі реформування системи вищої освіти актуальною залишається проблема ефективної організації педагогічної практики, адже саме під час її проходження шиюється активне включення студентів у реальний навчально-виховний процес школи, взаємодія з учнями та колегами, вирішення проблемних ситуацій, формування власної професійно-особистісної позиції, знаходження індивідуального стилю педагогічного спілкування та навчання. Підтримуємо думку С.Мартиненка, яка стверджує, що "педагогічна практика – це складовою професійної підготовки вчителів, спрямованою на закріплення та реалізацію в спеціально створених умовах набутих студентами предметних, психолого-педагогічних, методичних знань, умінь та навичок, необхідних для майбутньої професійної функційності в школі" [1, с.254]. Існують різні думки вчених щодо проблеми організації і проведення педагогічної практики, водночас загальним залишається методичне положення, що повідію до якого практика має сприяти формуванню професійної компетентності, а в іншому випадку її складової – комунікативної.

Загальновідомо, що управління діяльністю студентів викладачами і вчителями відбувається шляхом вирішення системи завдань педагогічної практики. На основі аналізу мети, завдань і змісту різних її видів виділено етапи формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Початковий етап* охоплює психолого-педагогічну практику в V семестрі (III курс) і характеризується частковим залученням студентів до безпосередньої професійної діяльності. Майбутні вчителі мають змогу здійснювати психолого-педагогічне спостереження, проводити бесіди, анкетування, аналізувати педагогічну та комунікативну діяльність учителів початкової школи у реальних умовах навчально-виховного процесу. Під час практики студенти знайомляться з педагогічним досвідом учителів, аналізують та оцінюють його ефективність, а також демонструють власні вміння встановлювати необхідні контакти зі всіма суб'єктами навчально-виховного середовища (учні, їхні батьки, вчителі, адміністрація). На цьому етапі студенти мають зрозуміти об'єктивну цінність педагогічного спілкування у навчально-виховному процесі. Свідомо наголосимо саме на розумінні уявлень, поглядів, орієнтацій, цінностей, досвіду майбутнього фахівця, їх зв'язок з об'єктивними цінностями, відображеннями у змісті педагогічного спілкування, оскільки більшість студентів (63.7%) визначають, що вивчення різних аспектів педагогічного спілкування під час аудиторних занять, загалом, полягає у завчанні фактичного матеріалу на рівні понять, водночас під час проходження цього виду практики вони починають усвідомлювати іласну відносину самостійність і відповідальність за подальший особистісно-професійний розвиток, а також визначають ступінь значущості пропонованих знань та цінностей. Метою цього виду практики, зокрема формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, є усвідомлення ними цінності педагогічного спілкування, значущості означеної компетентності; конкретизація засвоєних категорій, понять, принципів, закономірностей, етапів ефективного педагогічного спілкування з усіма учасниками (суб'єктами) навчально-виховного процесу; аналіз студентами організації педагогічного спілкування

чиителем відповідно до комунікативної мети й у різних мовленнєвих ситуаціях; формування вмінь засвоювати способи ненербалного і вербального спілкування, слухати співрозмовника, визначити мету та завдання комунікації, складати загальний план та поетапну програму її реалізації; розподілити ролі під час спілкування, обирати засоби комунікативної діяльності тощо.

Метою завдань програми навчальної (психологого-педагогічної) практики є висвітлення того, що він зможе на належному рівні зосереджено увагу студентів на важливості педагогичного спілкування, його особливостях, специфіці комунікативної діяльності вчителів початкової школи. Зважаючи на зазначене, реалізація визначеної мети має здійснюватися за допомогою включення до програми навчальної (психологого-педагогічної) практики системи професійно-педагогічних завдань, які охоплюють: спостереження та аналіз 10 уроків, проведених учителями початкової школи (студенти спостерігають за комунікативними прийомами та засобами, які застосовує педагог); підготовку виступів перед учнівським колективом (формування; переконання; заклик до дії; надихання; розроблення питань для індивідуальних бесід (втінання, порада, переконання, підказування, прохання, подяка) з учителям та учнями, їхніми батьками, адміністратівною школи та їх проведення; письмовий аналіз організації педагогічного спілкування вчителем відповідно до комунікативної мети та мовленнєвих ситуацій. Відтак, виконання завдань навчальної (психологого-педагогічної) практики студентів – майбутніх учителів початкової школи на наступних етапах створює необхідне підґрунтя для формування у них комунікативної компетентності.

Основний етап – педагогічна (літня) (III курс, VI семестр, 3 тижні); педагогічна (виробнича) (IV курс, VII семестр, 5 тижнів) – які мають на меті вдосконалення сирямованості студентів; аналіз навчально-виховного процесу початкової школи задля встановлення, завдань і особливостей педагогічного спілкування; формування кільcovидних умінь (продуктивувати тексти науково-навчального та виховного змісту в різних ситуаціях педагогічного спілкування; здійснювати навчальну комунікацію за допомогою мовних засобів, які реалізують естетичну функцію); дотримання норм педагогічної етики у педагогічному спілкуванні; спрямовувати спілкування на вирішення педагогічних завдань; прогнозувати реакції всіх суб'єктів навчально-виховного середовища під час педагогічного спілкування, уникаючи тих, що заважають досягти мети навчання та виховання; оцінювати емоційний стан учня та відповідно будувати власну мовленнєву поведінку в навчально-виховному середовищі; прогнозувати "перебіг" педагогічного спілкування на основі першого враження; встановлювати, підтримувати та зберігати необхідні позитивні контакти зі всіма суб'єктами навчально-виховного середовища під час педагогічного спілкування (вихованцями, їхніми батьками та колегами).

Для вдосконалення формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців вважаємо за доцільне зарахувати до програми педагогічної (літньої) практики такі завдання, як: спостереження за тим, як діти спілкуються в тимчасовому колективі. На нашу думку, варто спрямувати студентів на те, які особливості має спілкування учнів поза навчально-виховним процесом; підготовка сценарію та проведення загальнотабірного свята. Це завдання є досить необхідним, адже часто студенти відчувають страх, невпевненість виступаючи перед великою аудиторією слухачів. Програму педагогічної (виробничої) практики студентів IV курсу (VII семестр) необхідно доповнити завданнями, які передбачають: спостереження 10 уроків учителів початкової школи і студентів-практикантів, їх письмовий аналіз (аналізуються те, яким чином застосовуються педагогом верbalні та неверbalні засоби спілкування); проведення ранкових зустрічей, виховних заходів (або свят); консультування батьків учнів для вирішення проблем, які виникають під час спілкування з дітьми, а також виступи на батьківських зборах і методичному об'єднанні вчителів початкової школи з проблемами педагогічного спілкування; письмовий аналіз досвіду комунікативної діяльності вчителя початкової школи. Відтак, зміст завдань програми педагогічної практики спрямований на формування у студентів позитивних соціально-ціннісних установок під час спілкування, а також на оволодіння конкретними комунікативними вміннями та павічками.

Педагогічна (виробнича) практика студентів IV курсу (VIII семестр) співпадає з практиканським етапом, метою якого є подальший розвиток професійно-педагогічної спрямованості та мотиваційно-ціннісного ставлення до комунікативної компетентності на основі підготовки майбутніх фахівців до активної самостійної діяльності; забезпечення взаємозв'язку інтеграції мовно-мовленнєвих знань та знань з основ педагогічного спілкування і вмінь використання задля здійснення ефективної комунікативної діяльності; формування індивідуального стилю педагогічного спілкування. Безумовно, під час проходження цієї практики практиканти виконують усі професійні функції та завдання вчителя початкової школи, тому їхня комунікативна діяльність охоплює проведення індивідуальних бесід із учнями, їхніми батьками, вчителями (вгішання, порада, переконання, навіювання, прохання, подяка тощо); участь у організації молодших школярів; порівняння ефективності комунікативної діяльності різних фахівців; підготовка та проведення дискусій та диспутів з окремих аспектів педагогічного спілкування в умовах навчально-виховного процесу початкової школи.

Отже, додовнення програм педагогічної практики зазначеними комунікативними навичками та виравами уможливить постапіє оволодівання студентами системою соціально-ціннісних установок у спілкуванні, мотивів, ставлень, інтересів, знань-цінностей, умінь, навичок, здобуття необхідного комунікативного досвіду.

Список використаних джерел

І. Мартиненко С.М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теоретична та практична : монографія / С.М. Мартиненко. – К. : КМДУ ім. І.Д. Грінченка, 2008. – 114 с.